

از همدلی

تا

همزبانی

با نوجوانان

حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد لقمانی

لقمانی، احمد، ۱۳۳۳ -

از همدلی تا همزبانی با نوجوان / احمد لقمانی - بهشت ینش، ۱۳۹۰.

۲۲۰ ص.

ISBN 978 - 964 - 7877 - 42 - 8

شابک:

نهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص ۲۱۵ - ۲۱۷؛ همچنین به صورت زیر نویس

۱. تربیت خانوادگی (اسلام) ۲. جوانان و اسلام ۳. والدین و نوجوانان.

الف. عنوان

BP۲۵۳/۴

۴ الف ۸ / ۶۴۴ / ۲۹۷

از همدلی تا همزبانی با نوجوان

نویسنده	*	احمد لقمانی
ناشر	*	انتشارات بهشت ینش
نوبت چاپ	*	اول / ۱۳۹۰
شمارگان	*	۳۰۰۰ جلد
چاپ	*	ولی عصر (عج)
قیمت	*	۳۷۰۰۰ ریال

انتشارات بهشت ینش: قم، بلوار امین، کوی صادقیه، حکمت ۳، پلاک ۱۴.

تلفن: ۸۸۶۸۵۸۵ (۰۲۵۱) - همراه: ۹۱۲۲۵۱ ۱۴۸۹

E-Mail: Behesht binesh @ noavar.com

همه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است.

«فهرست مطالب»

۷		سخن نویسنده
۱۴		نوجوان کیست؟
۲۰		نوجوانی چگونه دوره ای است؟
۳۷		نیازهای نوجوان چیست؟
۶۱		کلیدهای رفتار با نوجوان کدامند؟
۶۶		نوجوان و بلوغ جسمانی
۸۵		نوجوان و بلوغ روانی
۹۴		۱۰۰ جلوه از شخصیت نوجوان
۱۲۶		نوجوان، افسردگی و بی‌حوصلگی در زندگی
۱۳۴		نقش تخلیه هیجان در شخصیت نوجوان
۱۴۶		مهارت‌های مختلف فکری در شخصیت نوجوان
۱۵۱		استقلال شخصیت در نوجوان
۱۵۷		نوجوان و اعتیاد به اینترنت

- میزان و انواع هوش در نوجوان ۱۶۵
- نقش بازی‌های خشن رایانه‌ای در نوجوان ۱۷۵
- اوقات فراغت نوجوان و چگونگی گذراندن آن ۱۸۴
- بهداشت روانی نوجوان ۱۹۲
- پرخاشگری در نوجوان و شیوه‌های آرام سازی آن ۱۹۷
- امروز نوجوانی و فردای جوانی با مهارت‌های ارائه شده از
سوی رهبر انقلاب اسلامی ۲۰۵
- فهرست منابع ۲۱۵

سخن نویسنده

ما ز بسالایم و بالامی رویم
ما ز دریایم و دریا می رویم
ما از این جا و از آن جا نیستیم
ما ز هر جاییم آن جا می رویم

شناخت شخصیت انسان‌ها زمینه‌ساز ارتباط و انس یا علاقه بین آن‌ها می‌شود و راه ناهموار و پر سنگلاخ درگیری و اختلاف را هموار می‌سازد.

این شناخت با توجه به صفات متنوع در کودکی، نوجوانی، جوانی، میانسالی و کهنسالی، متفاوت است و نیاز به ظرافت در رفتارهای فردی و مواظبت در رفتارهای اجتماعی دارد.

در بین این پنج دوره زندگی، «نوجوانی»، دوره ای حساس و شکننده است که از اهمیت چشمگیری برخوردار است؛ مرز نا پیدای کودکی و جوانی و هنگام عبور از حس‌گرایی و ظاهر

اندیشی به عقل گرایی و واقع نگری است.

توفان‌های فکری و تلاطم‌های روحی در این دوره، نوجوان را گاه شاد و سرحال و گاهی افسرده و عصبانی؛ موقعی پر حوصله و شیرین سخن و زمانی بی‌حوصله و گوشه‌گیر می‌سازد و او را دچار بلا تکلیفی و حتی تحیر و سرگردانی می‌کند که در پاره‌ای از رفتارها، شرمنده و خجالت زده می‌شود، اما خودهم نمی‌داند چرا این چنین می‌کند؟!.

در این ایام نیازهای جنسی و جسمی همراه با نیازهای روحی و عاطفی پدید می‌آیند، جدال احساس و عقل شکل می‌گیرد، تنوع طلبی و نوجوانی یا سنت شکنی و بی‌اعتنایی به قواعد جاری خود را نشان می‌دهد و در این تلاطم درونی و بیرونی نوجوان خود نیز خسته شده، آرزو می‌کند ای کاش دوران شیرین کودکی به پایان نمی‌رسید و خنده‌ها و شادی‌های آن همیشگی بود!

... آموزه‌های دینی فراتر از جلوه‌های روان‌شناسی یا جاذبه‌های فردی و اجتماعی، نگاهی نورانی به دوران نوجوانی دارد و این ایام را با «پذیرش»، «آموزش» و «رویش» می‌ستاید که با «حرکت»، «سرعت» و «سبقت» در خوبی‌ها همراه است، دوره‌ای ممتاز به حساب می‌آید و آثاری ماندگار برای بزرگسالی و کهنسالی افراد به دنبال دارد.

امام علی علیه السلام به فرزند عزیز خود می‌فرمود:

«دل نوجوانان مانند زمین ناکشته و آماده‌ای است که از

هر سبزه و گیاهی خالی است و هر بذری که در آن

افشانده شود، می‌پذیرد و در آغوش خود به خوبی می‌پرورد.

از این رو به تربیت پیش از آن که دلت سخت شود و عقلت هوایی دیگر گیرد، همت گماشتم تا بارای قاطع به خود روی‌آوری و از آن چه تجربه آموختگان به دنبال آن بوده‌اند و آزموده‌اند، بهره‌بری [و بدین گونه] رنج طلب از تو برداشته شود و نیازت به آزمون نیفتد.^۱

علاوه بر پذیرش و آمادگی فراوان نوجوانان در کسب فضائل، «سرعت»، و «سبقت» بر آموزش این گروه نیز ضروری است، تا نهال وجودشان به دست باغبانی بصیر و دانا رشد و شکوفایی یابد و از آفات و بلاها مصون ماند، چنان که امام صادق علیه السلام فرمود:

«آموزه‌های مذهبی و احادیث اسلامی را به نوجوانان خود بیاموزید و در انجام این وظیفه تربیتی بر دیگران سرعت گیرید، پیش از آنکه مخالفان گمراه بر شما پیشی گیرند و سخنان نادرست خویش را در ضمیر پاک آنان جای دهند و گمراهشان کنند.»^۲

نا گفته نماند در این مسیر آسمانی، افزون بر «سرعت» و

^۱. تحف العقول، ابن شعبه حرانی، ترجمه جعفری، ص ۶۶.

^۲. الکافی، ثقة الاسلام کلینی، ج ۲، ص ۴۷.

«سبقت»، «دقت و درایت» نیز بسیار مؤثر است که از رهنمود های امام علی علیه السلام می آموزیم:

«حافظه نوجوان را با ضبط مطالب بی اثر و غیر مفید نباید خسته کرد، و باعث هدر رفتن عمر و لحظه لحظه های حیاتشان گردید.»^۱

چنان که امام سجاد علیه السلام چون با نوجوانان دانش آموز رو به رو می شد با نگاهی سرشار از محبت و صمیمیت به ادامه تحصیل تشویقشان می کرد و ضمن امیدواری آنان به آینده و توجه بخشیدن به عظمت و شخصیتشان می فرمود:

«آفرین بر شما! ای تحصیل کنندگان دانش! شما امانت های علم و دانایی هستید، امروز نوجوانان این جامعه اید و به زودی بزرگان جامعه دیگر خواهید بود.»^۲

در کنار «پذیرش» و «آموزش»، «رویش» شخصیت نوجوان است، رویشی که در پرتو آن، توسعه وجود نوجوانان، تجربه اندوزی فراوان و بالا بردن سطح فهم و درک آنان بدید می آید و بدین سان نوجوان رشید با سنی بین ۱۲ تا ۱۸ سال، سعه صدر و دریافتی شاخص می یابد به گونه ای که الگوی بزرگسالان و کهنسالان می شود، چنان که در ما جرایبی که در محضر رسول خدا صلی الله علیه و آله رخ داد، آن حضرت بدین نکته اشاره فرمود:

۱. الحدیث، محمد تقی فلسفی، ج ۳، ص ۱۰۰.

روزی نوجوانی پیش آمد و با لبخند و گشاده رویی به پیامبر ﷺ سلام کرد. حضرت پرسید: مرا دوست داری؟ عرض کرد: آری و الله، فرمود: به اندازه چشمت؟ گفت: بلکه بیش تر، فرمود: به اندازه پدرت؟ جواب داد: بیش تر، فرمود: به اندازه مادرت؟ عرض کرد بیش تر، فرمود: اندازه جانت؟ پاسخ داد: بیش تر. فرمود: اندازه خدایت؟ گفت: نه نه ای پیامبر! این مقام برای تو و دیگران نیست، و من تو را به خاطر خدا دوست دارم.

پیامبر ﷺ به همراهان فرمود:

«شما هم چنین باشید و خدا را به خاطر احسان و نعمتی که به شما عنایت کرده دوست بدارید. مرا هم برای خدا دوست بدارید.»

آنگاه نوجوان را مورد تفقد قرار دادند و بر او آفرین گفتند.^۱

یکی از اموری که باعث این نعمت مغنوی برای نسل نو می شود، علاوه بر احادیث معصومان علیهم السلام، نکته های درس آموز تاریخ است که:

«به فکر جوانان توسعه می بخشد و زندگی فرزندی و اجتماعی به آنان تجربه می دهد؛ سطح درک آن ها را بالا می برد و باعث رشد عقلی شان می شود.»^۲

این رهاورد شخصیتی نام دیگری دارد که «بلوغ عقلی» گویند

۱. ارشاد القلوب، دبلی، ترجمه ملکی، ج ۱، ص ۴۳۰.

۲. الحدیث، ج ۳، ص ۹۷.

یعنی رشد حقیقی انسان، فهم درست واقعیات، تصمیم گیری بجا در لحظات و نگاهی نورانی به اتفاقات.

چه زیبا امیر مؤمنان علی علیه السلام به این دستاورد مهم در زندگی نوجوانان فهیم اشاره کرده، فرمود:

«پیوسته عقل و حماقت در وجود نوجوانان تازه بالغ در جنگ و ستیزند تا بحران تکلیف را پشت سر بگذارند و به سن هجده سالگی برسند، در این موقع اگر ساختمان فکری نوجوان، طبیعی و سالم باشد کم عقل پیروز می شود و حماقت شکست می خورد و اگر احمق باشد، حماقت بر عقل چیره خواهد شد.»^۱

در پی نگارش کتاب هایی در باره «شناخت کودکان و شیوه های برخورد با آنان» با عنوان کلی:

«چگونه روانشناس فرزند خود باشیم؟»

و به نام های:

① چگونه فرزندان شاد و با شخصیت داشته باشیم؟

② چگونه فرزندان پر نشاط و با آرامش داشته باشیم؟

③ چگونه فرزندان منظم و با هوش داشته باشیم؟

④ چگونه فرزندان با ادب و خوش اخلاق داشته باشیم؟

و پس از نوشتن آثاری در باره صفات و روحیات جوانان و

چگونگی ارتباط با آنان، همانند:

❶ موضوعات و شیوه‌های گفتگو بانسل جوان

❷ جوانان و بینش‌های ناب

❸ جوانان، پرسش‌ها و پاسخ‌ها (ج ۱ و ۲)

❹ شیوه‌های جذب جوانان در تبلیغ

❺ ولایت فقیه، جوانان، پرسش‌ها و پاسخ‌ها

کتابی نیز در باره «لذت از جوانی و شادابی در میانسالی و کهنسالی» نوشته شد که با لطف پروردگار مهربان مجموعه این آثار با استقبال چشمگیر مخاطبان خود یعنی:

پدران و مادران، مربیان و معلمان، روحانیان و عناصر فرهنگی و دلسوزان دینی رو سرو شد و همراه با اظهار نظرهای کار آمد این عزیزان بود.

... کتابی که در دست دارید راه‌آورد پیشنهاد یکی از کارشناسان امور فرهنگی در باره حلقه مفقوده این مجموعه، یعنی «از همدلی تا همزیانی با نوجوان» است تا کسانی که در خانه و خانواده یا مراکز علمی - پرورشی و جامعه با این گروه سبزسیرت در ارتباط‌اند با ریشه‌های شخصیتی و شیوه‌های ارتباطی آنان آشنا شوند و با ارتباط و انس و سپس علاقه و صمیمیت هم‌دل و همراهشان گردند تا از آسیب‌های روحی - روانی و زیان‌های فردی - اجتماعی آن‌ها کاسته شود و راه روشنی از بصیرت و بالندگی به سوی بزرگسالی نمایان گردد.

ان شاء الله

قم مقدس - عید غدیر خم ۱۳۹۰

احمد لقمانی